

Retningslinjer for tur- og aktivitetsledere i DNT Lillehammer

Turer, aktiviteter og arrangementer i regi av DNT Lillehammer tar utgangspunkt i det enkle friluftslivet. Sikkerheten ivaretas først og fremst gjennom å videreføre en god kultur hvor aktivitetene er tilpasset dagens kompetanse og tilgjengelig utstyr. Vi ønsker å få flest mulig ut i naturen og skape «naturopplevelser for livet». Dette krever at vi har søkelys på sikkerhet. Tur etter evne og forhold handler om dette, og sammen med resten av fjellvettreglene danner de gode forutsetninger for en trygg turkultur.

Utgangspunktet er at enhver er ansvarlig for sin egen sikkerhet. Like fullt vil alle som arrangerer turer og aktiviteter for andre også påta seg et visst ansvar, både juridisk og praktisk, jf Sikkerhets- og beredskapsplanen i DNT Lillehammer. Av produktkontrollloven og interforskriften følger at foreningen har en kunnskapsplikt, aktsomhetsplikt, opplysningsplikt og dokumentasjonsplikt.

2. Planlegging og forberedelser

2.1 kvalitetssikring av aktivitets-/turprogram

Det er DNT Lillehammer som står ansvarlig for sine aktiviteter og arrangementer. Aktiviteter og turer må tilpasses den kompetansen som finnes i foreningen og planlegges og gjennomføres ihht gjeldende lovverk og føringer.

Det er komitelederne (turkomiteen, DNT tilrettelagt, Barnas turlag, DNT ung, DNT fjellsport) som er ansvarlige for at foreningens aktivitets- og turprogram har blitt kvalitetssikret i forkant, med turbeskrivelse, risikovurdering, hva som forventes av deltakerne og at turlleder har tilstrekkelig kompetanse. Etter avtale med komiteleder kan oppgavene delegeres til turlleder/aktivitetsleder.

2.2 kompetanseplikt

Der vi henter inn kompetanse utenfra, er det vårt ansvar å kvalitetssikre at de vi benytter har nødvendige godkjenninger og sertifiseringer, og at de forholder seg til gjeldende lov og forskrift i sine forberedelser og gjennomføring. For å klargjøre hvem som har hvilket ansvar i forbindelse med en slik aktivitet skal vi i forkant benytte DNTs oppdragsavtale som ligger på Foreningsnettet, søk på *oppdragsavtale/samarbeidsavtale*.

2.3 kompetanse i DNT – turllederutdanning

En turlleder skal bidra til å stimulere turdeltakerne til å drive et enkelt, aktivt, trygt og miljøvennlig friluftsliv i tråd med norsk friluftslivstradisjon. DNT har utarbeidet en egen turllederstige for å innfri lovens kompetansekrav.

Turllederutdanningen skal sikre at turllederne har den kompetansen som trengs for å kunne gjennomføre forsvarlige turer som både sikrer trygghet og trivsel for deltakere på fellestur.

2.3.1 Aktivitets- og turlleders ansvar

DNT Lillehammers turlledere, aktivitetsledere og instruktører skal aktivt bidra til å inneha kompetanse i henhold til DNTs føringer, samt at denne kompetansen holdes ved like gjennom praktisering, øving og faglig påfyll

Turlleder skal holde kompetansen sin ved like, oppdatere godkjenningen sin i DNTs digitale kompetanseregister og kun arrangere turer/aktiviteter i tråd med egen kompetanse og godkjenning.

2.4 risikovurdering

Hensikten med en risikovurdering er å kartlegge risikoene som er forbundet med aktiviteten/turen for å igangsette risikoreduserende tiltak, som igjen skal redusere sannsynligheten og/eller konsekvensen for at/hvis noe skjer.

Risikovurdering av turer og aktiviteter skal gjøres i DNT Trygg i forbindelse med beskrivelse av aktiviteten i Aktivitetssystemet.

En enkel risikovurdering består av å stille og besvare fire spørsmål:

- Hva kan gå galt?
- Hva er sannsynligheten for at dette kan gå galt?
- Hva er konsekvensen hvis det skjer?
- Hva kan vi gjøre for å hindre at dette går galt eller for å redusere konsekvensene hvis det likevel skjer?

Risikovurderinger som ikke legges inn i DNT Trygg må dokumenteres og oppbevares for eventuell myndighetskontroll.

2.5 aktivitets/turbeskrivelsen

Som ansvarlig arrangør og tilbyder av forbrukertjenester følger det en opplysningsplikt. Den innebærer at vi må gi en grundig beskrivelse av våre aktiviteter og turer – vi skal gi mulige deltakere relevant og detaljert informasjon slik at de får gode forutsetninger for selv å vurdere om det er en aktivitet eller tur for dem.

En aktivitets-turbeskrivelse skal inneholde en beskrivelse av det som skal skje med søkelys på kompetanse, terreng, utstyr/verktøy osv. Turbeskrivelsen avgrenses til det som skjer mellom turstart og turslutt og skal i hovedsak utelukkende beskrive turelementer som startpunkt og sluttpunkt, rutevalg, turområde, terreng, krevende partier og lignende. Går den over flere dager eller etapper, kan man beskrive dag for dag/etappe for etappe.

Tenk på at aktivitets-/turbeskrivelsen skal utformes på en slik måte at de som vurderer å delta kan få svar på minimum følgende spørsmål:

Er dette en aktivitet/tur som jeg har forutsetning for å kunne gjennomføre uten problemer?

Hovedmålene med en aktivitets-/turbeskrivelse er:

1. Innsalg – beskrive aktiviteten/turen på en slik måte at leseren får lyst til å melde seg på.
2. Kvalitetssikre deltakerne – beskrive aktiviteten/turen med relevant og viktig informasjon slik at de selv kan vurdere om dette er en aktivitet/tur som passer deres ferdighetsnivå og motivasjon eller ikke.

Viktige momenter som skal inngå i en tur- og/eller aktivitetsbeskrivelse fremgår i [veiledning for utarbeidelse av turbeskrivelser](#)

2.6 kvalitetssikre deltakerne i forkant

Et suksesskriterium for våre aktiviteter og turer er at deltakerne som melder seg på har valgt en aktivitet/tur som passer til deres fysiske forutsetninger, motivasjon og ferdigheter. Dette er viktig for å etablere et godt turfellesskap og for en trygg gjennomføring av aktiviteten/turen.

Fra vår side skjer dette arbeidet i hovedsak gjennom gode og informative aktivitets- og turbeskrivelser. I tillegg kan det være hensiktsmessig å etablere en rutine for dialog med deltakerne i forkant av enkelte aktiviteter/turer. Ellers vises til de generelle vilkårene for påmelding og deltakelse som er inntatt i dokumentet «Vilkår for deltakelse på turer og aktivitet i regi av DNT» som deltakerne må ha lest og godtatt i forbindelse med påmelding på de fleste turer.

2.7 Sikkerhetsutstyr

Turleder alltid skal ha nødvendig sikkerhetsutstyr som for eksempel mobiltelefon, kart, kompass, vindsekk og førstehjelpspakke. Behovet for annet sikkerhetsutstyr vil variere mye avhengig av turens lengde, årstid og vanskelighetsgrad. Det kan være redningsvester på kanoturer, ispigger på skøyteturer, eller klatretau og navigeringsutstyr på tøffere fjellturen. Det er turleders ansvar å vurdere hva som er nødvendig av sikkerhetsutstyr for den enkelte turen, og informere deltakere om hva de selv må medbringe av utstyr. Komiteledere må melde inn til styret dersom det er behov for innkjøp av felles sikkerhetsutstyr til bruk for turledere.

3. Aktivitets-/turdagen

Oppmøte - ferdaråd

Et ferdaråd er et naturlig samlingspunkt før aktiviteten/turen starter, men også underveis og som evaluering på slutten av dagen/ved aktivitets-/turslutt. Her samles alle deltakerne i en ring(ferdaråd) og viktig informasjon om aktiviteten/turen gis – gjerne hentet fra aktivitets-/turbeskrivelsen. Turlederne beskriver sin rolle og presiserer at alle deltakerne skal følge turleders anvisninger. Er det noen usikkerheter knyttet til gjennomføringen som for eksempel vær og føre, usikkerhet hvorvidt man kan gå til toppen, krysse elva, jobbe i høyden osv – si det nå!

I ferdarådet skal også deltakerne bidra med sine forventninger og innspill. På denne måten skapes relasjoner og tilhørighet til gruppa. Ferdarådet er viktig for kommunikasjonen i gruppa og en viktig del for fellesskapet – både når det gjelder organisering av aktiviteten/turen, ulike situasjoner og hendelser, tema, historier og endring i planene.

Agenda for ferdarådet kan være følgende:

- ønske velkommen
- presentasjon - bli kjent med hverandre
- ansvarsområder – turleders rolle og forventninger
- informasjon og spørsmål
- plan for dagen
- vær og føreforhold
- avtale veivalg og møtesteder – tidspunkt
- markering av tur/ aktivitet, og avslutning med oppsummering

I ferdarådet tar vi ledelse, inkluderer og skaper et fellesskap.

4. Underveis i aktiviteten/turen

4.1 Aktsomhetsvurderinger

Produktkontrollloven sier at medlemsforening og aktivitets- og turlleder skal vise aktsomhet og treffe rimelige tiltak for å forebygge at aktiviteten medfører helseskade. Aktsomhetsplikten forutsetter at man har nødvendig kunnskap til å gjennomføre turen på en trygg og forsvarlig måte og at man kjenner til risikovurderingen gjort for aktiviteten/turen (jf kunnskapsplikten).

Aktsomhet handler om å være årvåken/«føre var». På tur med DNT er dette et delt ansvar, men et særlig ansvar ligger likevel hos aktivitets- og turlleder. Aktsomhetsplikten innebærer kontinuerlige vurderinger underveis og å være forberedt på å endre planen ved behov.

I tilfeller hvor sikkerhetsutstyr er nødvendig er det viktig at deltagerne får opplæring i og instruksjon i bruk av dette. Dette gjøres gjerne i forbindelse med ferdarådet i forkant av aktivitet/tur og gjentas ved behov underveis. Gå over deltakernes utstyr visuelt og sjekk om det ser ut til å være i god stand.

Kunnskaps og ferdighetsnivået til deltakerne varierer ofte og vi skal anta at nybegynnere har begrenset forståelse og kunnskap til aktsomhet - altså kreves en skjerpet aktsomhet av den som leder aktiviteten (NB barn og unge). Påse at de får med seg informasjonen som gis og gi ekstra veiledning ved påføring/montering/bruk av utstyr.

- Viktige momenter som alltid skal vurderes kontinuerlig er:
vær og føreforhold på aktivitets-turdagen. Er det noen usikkerheter – gi informasjon om dette i forkant/underveis. Hvis forholdene endrer seg – vurder om det gir grunnlag for å stanse aktiviteten/snu/ta et annet veivalg.
- gruppas sammensetning – vurder erfarings/ferdighetsnivået i gruppa. Er det noen nybegynnere, noen med spesielle behov osv? Planlegg aktiviteten/turen på bakgrunn av dette.
- Legg alltid en «plan B» - hva gjør vi hvis...? (været endrer seg, en ulykke skjer, vannstanden i elva er høy osv).

4.2 Varsling ved ulykker

Som turlleder og aktivitetsleder er det forventet at du til enhver tid er beredt til å ta ansvar dersom det oppstår en ulykke eller alvorlig/uønsket situasjon. «DNTs kriseark ved ulykker» skal alltid medbringes på våre aktiviteter og turer.

Hovedregler ved ulykker:

- vurder din egen og gruppas sikkerhet
- varsle 113
- utøv livreddende førstehjelp
- ta ledelse
- få oversikt over situasjonen
- ivareta gruppa
- turlleder må varsle leder i ansvarlig medlemsforening. De holder kontakt med media og andre berørte. Evt bruk DNTs krisetelefon, om kontakt med egen forening ikke oppnås.

Last ned 113-appen og ha alltid fullt batteri + powerbank.

4.3 Deltaker etterkommer ikke turleders anvisninger

Et spørsmål som ofte kommer fra tur- og aktivitetsledere er hva de kan og skal gjøre når noen i turfølget eller deltakere på en organisert aktivitet ønsker å avbryte, returnere på egenhånd eller ikke ønsker å følge turleders anvisninger.

Deltakerne på DNTs aktiviteter deltar frivillig og er ansvarlig for egen sikkerhet. Det vil si at hvis en deltaker av en eller annen grunn ønsker å bryte ut av turfelleskapet, så har ikke vi noen myndighet til å holde dem tilbake. Da er det viktig at vi, gjerne med vitner til stede (de andre deltakerne), kommuniserer klart og tydelig at hvis de ønsker å forlate turfølet, så gjør de det på eget ansvar, og de trer da ut av turfelleskapet eller den organiserte aktiviteten.

5. Etter turen/aktiviteten

5.1 ferdaråd

Et ferdaråd er et naturlig samlingspunkt før aktiviteten/turen starter, men også underveis og som evaluering på slutten av dagen/ved aktivitets-/turslutt (se punkt 2.1).

Å gjennomføre et ferdaråd ved aktivitets- turslutt gir en god anledning til å oppsummere i fellesskap. Bruk noen av punktene/det som ble sagt i ferdarådet ved oppstart:

- Hvordan har dagen vært? Stod den til forventningene?
- Er det noen som har spørsmål/er det noe som må følges opp?
- Tilbakemeldinger?
- Reklamer også for kommende turer/aktiviteter/medlemskap slik at deltakerne kommer igjen.
- Ønsk velkommen tilbake og vær den siste som forlater stedet.

5.2 rapportering av avvik og uønskede hendelser

Rapportering av avvik, uønskede hendelser og ulykker er viktig for vårt forbedrings-, lærings- og sikkerhetsarbeid. Det er først når dette meldes inn at vi har mulighet til å rette opp og endre. Se ellers DNT Lillehammer Sikkerhets- og beredskapsplan pkt 6.

5.3 Turrappport

Det skal skrives en turrappport i Aktivitetssystemet for turer med varighet over fem timer.